

17.11.2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta
StV@eduskunta.fi

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTILAIN, ERÄIDEN TYÖELÄKELAKIEN JA KANSANELÄKELAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 213/2020 vp)

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiasta. Lääkäriliitto pitää tärkeänä esityksen tavoitetta lisätä sosiaalivakuutusten käsittelyprosessin tunnettuutta, avoimuutta ja joutuisuutta.

Esityksen keskeinen muutos on laajentaa lääkäriasiantuntijaa koskevaa pykälää Työtapaturma- ja ammattitautilaissa, Työntekijän eläkelaisissa, Yrittäjän eläkelaisissa, Merimieseläkelaisissa, Julkisten alojen eläkelaisissa sekä Laissa Kansaneläkelaitoksesta.

Uuden muotoilun mukaan lääkäriasiantuntijan on

1. merkittävä perusteltu arvionsa ja johtopäätöksensä potilasasiakirjoissa olevista keskeisistä löydöksistä ja havainnoista asiakirjoihin,
2. vahvistettava kannanottonsa sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”, sekä
3. tehtävä merkinnät selkeästi ja yleisesti tunnettuja käsitteitä käyttäen niin, että ne ovat hyödynnettävissä päätöksen perusteluna.

Lääkäriliitto pitää kohtia 1 ja 3 kannatettavina toiminnan läpinäkyvyyden ja vakuutettujen oikeusturvan kannalta. On ensiarvoisen tärkeää, että järjestelmässä toteutuu vakuutettujen oikeusturva, ja että he saavat yhdenvertaisesti heille lailla säädetyt etuudet.

Sen sijaan omantunnon kautta vahvistamisella esitetyllä tavalla ei olisi käytännössä mitään vaikutusta vakuutettujen oikeusturvaan tai järjestelmän toiminnan laatuun.

Ammattihenkilölain 23§ mukaan laillistetun lääkärin ja hammaslääkärin on, antaessaan lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja sekä muita todistuksia, jotka on tarkoitettu esitettäväksi tuomioistuimelle tai muulle julkiselle viranomaiselle, vahvistettava ne sanoilla ”*minkä kunniani ja omantuntoni kautta vakuutan*”. Nyt vastaavanlaista vahvistamista esitetään aivan toiseen yhteyteen, joskin siitä poikkeavalla sanamuodolla.

Ammattihenkilölain mukaisen vahvistamisen ainoa merkitys on siinä, että määrämuotoinen eli kunnian ja omantunnon kautta vakuutettu lääkärinlausunto tai -todistus voi korvata valaheitoisen todistamisen oikeudessa tai viranomaismenettelyssä. Esityksen mukaisissa prosesseissa tällä ei olisi vastaavaa merkitystä.

Esityksessäkin todetaan, että lakimuutos ei vaikuttaisi asiantuntijalääkärin oikeudellisiin velvollisuuksiin eikä virkavastuuseen. Sen mukaan vahvistaminen ei tarkoita, että kannanotto olisi itsenäinen oikeuksia ja velvollisuuksia tuova toimenpide kulloisessakin korvausasiassa. Vakuutuslaitos julkisen hallintotehtävän hoitajana antaa päätöksen ja vastaa antamastaan päätöksestä. Kaikkia päätöksentekoon osallistuvia koskee laissa säädetty virkavastuu.

Vakuutus- ja eläkelaitoksessa työskentelevää lääkäriä - samoin kuin kaikkia muitakin lääkärin työtä tekeviä - koskevat työssään samat lääkärin etiikkaan sekä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeviin lakeihin, määräyksiin ja ohjeisiin liittyvät velvollisuudet riippumatta siitä vahvistaako hän kannanottonsa ja merkintänsä esitetyn kaltaisella lauseella vai ei. Vakuutuslaitoksen lääkäri esittää siis joka tapauksessa asioiden ratkaisemiseen liittyvät arviot nimenomaan lääkärin ominaisuudessa ja vastaa antamistaan arvioista ammatinharjoittamisvastuunsa perusteella.

Vahvistaminen esitetyllä tavalla ei myöskään millään tavalla muuttaisi hoitavan lääkärin ja vakuutuslaitoksessa työskentelevän asiantuntijalääkärin rooleja. Esityksen mukaan ehdotettujen säännösten tarkoitus on kuvata vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin roolia hoitavaan lääkäriin nähden. Näkemyksemme mukaan tämä tavoite roolien suhteiden kuvailusta ei ainakaan selkiydy vaatimalla edellä kuvattua vahvistusta.

Vakuutettujen luottamus prosessiin ja siinä toimivien lääkärin toiminnan eettisyyteen on erittäin tärkeää. Kansalaisaloite KAA 4/2018 vp osoittaa, että vakuutetut eivät tunne järjestelmän periaatteita ja siksi sosiaalivakuutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä ja luottamusta päätösten oikeellisuuteen on edelleen vahvistettava. Tähän tulee kuitenkin pyrkiä keinoilla, joilla on tosiasiallisesti vaikutusta järjestelmään toiminnan laatuun, vakuutettujen tietämykseen järjestelmän toimintaperiaatteista ja hylkäyksen saaneiden vakuutettujen tukeen.

Kunnioittaen

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO ry

Lauri Vuorekoski
terveyspolitiikan asiantuntija